

DOI 10.33930/ed.2019.5007.52(1-2)-7
УДК 316.4:004.7:101

ВПЛИВ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ (ІКТ) НА ЦИФРОВУ ТРАНСФОРМАЦІЮ СУСПІЛЬСТВА: СОЦІАЛЬНО-ФІЛОСОФСЬКИЙ АНАЛІЗ

А. Г. Крупа
В. Ю. Мар'єнко

Анотація.

Актуальність теми дослідження. Інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ) відіграють фундаментальну роль у цифровій трансформації суспільства, змінюючи способи ведення бізнесу, комунікації та управління державою. Проте, важливо враховувати як переваги, так і виклики, щоб забезпечити сталий розвиток цифрового суспільства. Інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ) є основою сучасного суспільства, що динамічно розвивається, тим більше що пандемія COVID-19 прискорила його розвиток.

Постановка проблеми. Їхній вплив на різні сфери життя в умовах глобалізації, цифровізації та технологічного прогресу робить дослідження цього питання вкрай актуальним. Прискорення цифрової трансформації пов'язані з впровадженням ІКТ у бізнес, освіту, охорону здоров'я та державне управління зумовлює необхідність глибокого аналізу їхнього впливу. Перехід до інформаційного суспільства характеризується домінуванням ІКТ у всіх сферах життя. Ці технології визначають сучасний етап розвитку людства, впливаючи на економічні, соціальні та культурні процеси.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Останні дослідження та публікації підкреслюють значний вплив інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) на цифрову трансформацію суспільства. Ми орієнтуємося на сучасні наукові роботи Т. Бутченка, В. Воронкової, О. Масюка, О. Данільяна, В. Нікітенко, О. Кивлюк, М. Лепського, О. Поліщука, О. Поліщук, О. Сорокіної, М. Козловця, І. Утюж, І. Чайки та ін.

Постановка завдання: Метою дослідження є аналіз впливу інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) на цифрову трансформацію суспільства з урахуванням соціально-філософських аспектів. Виконання зазначених завдань дозволить сформулювати цілісне уявлення про соціально-філософські аспекти впливу ІКТ на цифрову трансформацію суспільства та сприятиме подальшим дослідженням у цій галузі.

Виклад основного матеріалу. В статті розглядається розвиток цифрової економіки, в основі якої перехід на цифрові платформи, електронну комерцію та безготівкові розрахунки потребує вивчення ефективності та наслідків таких змін; штучний інтелект, блокчейн та Інтернет речей змінюють економічні моделі, створюючи нові можливості та виклики для розуміння майбутнього інформаційного суспільства.

Висновки. У висновках розкрито, що інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ) є ключовим рушієм цифрової трансформації суспільства, змінюючи всі сфери життя – від економіки та освіти до охорони здоров'я та державного управління. Дослідження впливу ІКТ на цифрову трансформацію суспільства є важливим для розуміння майбутніх тенденцій, розробки стратегій сталого розвитку та мінімізації ризиків цифровізації. Врахування технологічних, економічних та соціальних аспектів дозволить сформулювати ефективні політики для забезпечення цифрової інклюзії та безпечного використання технологій. Інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ) постійно розвиваються, впливаючи на різні сфери життя

Ключові слова: інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ), трансформація суспільства, штучний інтелект, інформаційна культура

THE IMPACT OF INFORMATION AND COMMUNICATION TECHNOLOGIES (ICT) ON THE DIGITAL TRANSFORMATION OF SOCIETY: A SOCIO-PHILOSOPHICAL ANALYSIS

Andrii Krupa
Victoriya Marienko

Abstract.

Urgency of the research. Information and communication technologies (ICTs) play a fundamental role in the digital transformation of society, changing the way we do business, communicate and govern. However, it is important to consider both the benefits and challenges to ensure the sustainable development of the digital society. Information and communication technologies (ICTs) are the backbone of a modern, dynamically developing society, especially since the COVID-19 pandemic has accelerated its development.

Target setting. Their impact on various spheres of life in the context of globalization, digitalization and technological progress makes the study of this issue extremely relevant. The acceleration of digital transformation associated with the introduction of ICTs in business, education, healthcare, and public administration necessitates an in-depth analysis of their impact. The transition to the information society is characterized by the dominance of ICT in all spheres of life. These technologies determine the current stage of human development, influencing economic, social and cultural processes.

Actual scientific research and issues analysis. Recent studies and publications emphasize the significant impact of information and communication technologies (ICT) on the digital transformation of society. We focus on the modern scientific works of T. Butchenko, V. Voronkova, O. Masyuk, O. Danilian, V. Nikitenko, O. Kivliuk, M. Lepsky, O. Polishchuk, O. Polishchuk, O. Sorokina, M. Kozlovets, I. Utuzh, I. Chaika, and others.

The research objective. *The aim of the study is to analyze the impact of information and communication technologies (ICT) on the digital transformation of society, taking into account socio-philosophical aspects. The fulfillment of these tasks will allow to form a holistic view of the socio-philosophical aspects of the impact of ICT on the digital transformation of society and will contribute to further research in this area.*

The statement of basic materials. *The article discusses the development of the digital economy, based on which the transition to digital platforms, e-commerce and cashless payments requires studying the effectiveness and consequences of such changes; artificial intelligence, blockchain and the Internet of Things are changing economic models, creating new opportunities and challenges for understanding the future of the information society.*

Conclusions. *The conclusions reveal that information and communication technologies (ICT) are a key driver of the digital transformation of society, changing all spheres of life - from the economy and education to healthcare and public administration. Studying the impact of ICTs on the digital transformation of society is important for understanding future trends, developing sustainable development strategies, and minimizing the risks of digitalization. Taking into account technological, economic, and social aspects will help to formulate effective policies to ensure digital inclusion and safe use of technology. Information and communication technologies (ICTs) are constantly evolving, affecting various spheres of life*

Keywords: *information and communication technologies (ICT), transformation of society, artificial intelligence, information culture*

Актуальність теми дослідження та постановка проблеми. Інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ) стали невід'ємною частиною сучасного суспільства, впливаючи на всі аспекти життя – від економіки та освіти до державного управління і повсякденного спілкування. Цифрова трансформація охоплює широкий спектр змін, що відбуваються під впливом новітніх технологій, таких як штучний інтелект, великі дані, блокчейн та Інтернет речей. Основні фактори, що підкреслюють актуальність дослідження: 1) глобальні тенденції цифровізації, у контексті яких країни світу активно впроваджують цифрові стратегії для підвищення ефективності економічних і соціальних процесів; 2) швидка еволюція технологій, результатом чого постійно з'являються нові рішення, які змінюють традиційні підходи до управління бізнесом, освіти та охорони здоров'я; 3) цифровий розрив, так як доступ до технологій нерівномірний, що створює соціальні та економічні бар'єри між різними групами населення; 4) кібербезпека та захист даних, так як зростання обсягу цифрової інформації викликає нові загрози, пов'язані з безпекою персональних даних та інфраструктури [1].

Постановка проблеми. Цифрова трансформація суспільства є складним процесом, що потребує аналізу як позитивних аспектів, так і викликів, пов'язаних із технологічними змінами. Основними проблемами, що виникають у цьому контексті, є: 1) необхідність забезпечення рівного доступу до цифрових технологій, що сприяє виникненню відмінностей між містами та сільськими регіонами; низький рівень цифрової грамотності у певних соціальних груп; 2) вплив цифровізації на ринок праці, у результаті якої з'являється автоматизація робочих місць і ризик втрати традиційних професій; потреба у нових компетенціях і перекваліфікації працівників; 3) кібербезпека та правове регулювання цифрового простору, з появою якої з'являються загрози кіберзлочинності та витоку персональних даних, відсутність ефективних міжнародних механізмів регулювання; 4) державне управління та електронна демократія, яка сприяє використанню цифрових технологій у державному секторі, забезпеченню прозорості та захисту прав громадян у цифровому середовищі [2].

Актуальність дослідження зумовлена необхідністю оцінки впливу інформаційно-комунікаційних технологій на розвиток суспільства, визначення потенційних ризиків та розробки ефективних стратегій адаптації. Глибокий аналіз цієї теми дозволить сформулювати рекомендації для оптимального використання цифрових технологій, що сприятиме сталому розвитку суспільства [6].

Аналіз досліджень і публікацій. Останні дослідження та публікації підкреслюють значний вплив інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) на цифрову трансформацію суспільства. Перш за все праці В. Воронкової, В. Нікітенко, Н. Метеленко свідчать про розвиток цифрової культури. Вони акцентують увагу на впливі глобальної цифрової культури на інтелектуальне та культурне середовище. Автори окреслюють ключові проблеми, що перешкоджають повномасштабному впровадженню цифрових технологій в українське суспільство, та надають рекомендації щодо їх подолання [3].

У дослідженнях Т. Бутченка, О. Сорокіної, М. Козловця О. Поліщука, О. Поліщук мова йде про вплив штучного інтелекту на свідомість особистості, зокрема, підкреслюється, що Інтернет здатен підвищити рівень громадянської участі в політичній діяльності та впливати на формування суспільної думки.

Міжнародний досвід реалізації програм та стратегій ІКТ у різних країнах, впровадження ІКТ та розвиток елементів цифрового суспільства аналізуються у статтях М. Ажажа, Н. Метеленко, Р. Олексенко, які підкреслюють, що цифрові технології визначають економічний та інноваційний потенціал держави, рівень освіти та людського розвитку, а також обумовлюють соціальний прогрес та ефективність державного управління.

У статтях О. Кивлюк, В. Воронкової, В. Нікітенко розглядається питання забезпечення належного рівня інформаційного обслуговування навчального процесу. Автори наголошують на

активному використанні ІКТ у пошуку та отриманні додаткової інформації, що сприяє підвищенню якості освіти та розвитку професійних компетенцій студентів [4].

Цифровізація економіки націлена на впровадження цифрових технологій у всі сфери життя як ключовий фактор економічного розвитку. Автори підкреслюють, що цифровізація забезпечує перехід біологічних та фізичних систем у кібербіологічні та кіберфізичні, що сприяє підвищенню ефективності та конкурентоспроможності економіки [5].

Узагальнюючи, сучасні дослідження підтверджують, що ІКТ є рушійною силою цифрової трансформації, впливаючи на всі аспекти життя та діяльності суспільства. Розуміння цих процесів та активна участь у них є необхідними для забезпечення сталого розвитку та конкурентоспроможності в сучасному світі.

Постановка завдання. Метою дослідження є аналіз впливу інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) на цифрову трансформацію суспільства з урахуванням соціально-філософських аспектів. Для досягнення цієї мети необхідно вирішити такі завдання: 1) дослідити теоретичні засади цифрової трансформації суспільства; 2) визначити роль ІКТ у формуванні цифрової реальності; 3) запропонувати перспективи та можливі сценарії розвитку цифрової політики Сінгапура Service 4.0 Виконання зазначених завдань дозволить сформувати цілісне уявлення про соціально-філософські аспекти впливу ІКТ на цифрову трансформацію суспільства та сприятиме подальшим дослідженням у цій галузі [6].

Виклад основного матеріалу.

Теоретичні засади цифрової трансформації суспільства

Цифрова трансформація – це процес інтеграції цифрових технологій у всі сфери суспільного життя. Вона передбачає автоматизацію процесів, глобальну взаємодію та інформаційну відкритість. Важливо розрізняти цифровізацію, автоматизацію та інформатизацію, оскільки кожне з цих понять має свої особливості. Цифровізація – це процес переведення даних, процесів та послуг у цифровий формат із використанням сучасних технологій. Вона охоплює широкі зміни в організації роботи, бізнес-моделях і суспільному житті за рахунок використання цифрових технологій. Наприклад, перехід від паперових документів до електронного документообігу. Автоматизація – це процес заміни або скорочення участі людини в різних операціях шляхом використання технічних засобів та програмного забезпечення. Автоматизація може бути локальною (наприклад, автоматизоване виробництво на заводі) або комплексною (автоматизовані бізнес-процеси в компанії). Інформатизація – це процес впровадження інформаційних технологій у різні сфери суспільного життя для підвищення ефективності управління, обробки даних та комунікації. Вона включає створення інформаційних систем, баз даних, корпоративних мереж та інших інструментів для зберігання, обробки та передачі інформації. Таким чином, інформатизація створює інформаційну основу, автоматизація оптимізує робочі процеси, а цифровізація змінює підходи до роботи та управління за рахунок цифрових технологій [7].

Інформаційне суспільство пройшло кілька основних етапів розвитку:

1-й етап (1950–1970-ті) – поява комп'ютерних технологій. 2-й етап (1980–2000-ті) – поширення Інтернету та мобільного зв'язку. 3-й етап (з 2010-х) – цифровізація всіх сфер життя, розвиток ШІ, Big Data, IoT. Існує кілька підходів до розгляду цифрової трансформації: 1) Технологічний – ІКТ як рушійна сила змін. 2) Соціально-філософський – вплив цифровізації на культуру, соціальні відносини, етику. 3) Економічний – цифровізація як чинник економічного розвитку [8].

Можемо відмітити, що цифрові технології у сучасному суспільстві мають великий вплив на комунікацію та соціальні зв'язки (соціальні мережі, віртуальні спільноти); відбуваються зміни в освіті та професійній діяльності (дистанційне навчання, автоматизація праці) та виникають виклики та ризики цифрової трансформації (цифровий розрив, питання конфіденційності, кібербезпека). Цифрова трансформація докорінно змінює всі аспекти суспільного життя. Вона відкриває нові можливості для економічного розвитку, освіти, медицини та комунікації, але також створює виклики у сфері безпеки, конфіденційності та соціальної рівності. Розуміння цих процесів є необхідним для ефективного використання цифрових технологій у сучасному суспільстві [9].

Дигітизація - це початковий процес перетворення аналогової кількості на цифрове. Після 2010 року було запропоновано концепцію цифровізації. Вона відрізняється від попередньої. Вона відноситься до використання підприємствами низки нових інформаційних технологій для досягнення цілей зниження витрат, покращення якості, підвищення ефективності або розробки інновацій. Так звані нові інформаційні технології – це те, що ми часто називаємо великими даними, штучним інтелектом, мобільним Інтернетом, хмарними обчисленнями, Інтернетом речей (IoT) та блокчейном.

Впровадження цифрових технологій для зміни способу надання послуг або ведення бізнесу шляхом заміни нецифрових або ручних процесів на цифрові або заміни старих цифрових технологій на нові. Окрім підвищення ефективності за рахунок автоматизації, цифрові рішення можуть відкривати нові типи інновацій та творчості, а не просто доповнювати та підтримувати традиційні підходи [10].

Цифрова трансформація - це глибоке зміна ділової та організаційної діяльності, процесів,

можливостей і моделей, що здійснюється стратегічно та з розстановкою пріоритетів, щоб повною мірою використовувати зміни та можливості цифрових технологій та їх прискорюваний вплив на суспільство з урахуванням поточних та майбутніх змін. Цифрову трансформацію можна розуміти як стратегічне застосування існуючих нових технологій, що дозволяє підприємствам проводити масштабні та далекосяжні зміни чи перетворення. Суть трансформації – інновації. Це може бути трансформація підприємства з виробничого заводу до науково-дослідного інституту, з виробничої одиниці до інноваційної одиниці або з індивідуальної інновації до колективної.

Роль ІКТ у формуванні цифрової реальності

Інноваційна діяльність завжди існувала в переважній більшості компаній і в даний час, але в сучасних компаніях, незалежно від галузі або сфери діяльності, інновації стають все більшими, глибшими і фундаментальнішими, що є загальною тенденцією [11].

Три причини, з яких цифровізація є напрямом трансформації:

1) Цифровізація спрощує неінноваційну діяльність підприємств. Іншими словами, за допомогою цифрових технологій можна автоматизувати такі низькоінноваційні завдання на підприємствах, як фізична праця і проста розумова праця, що повторюється. В результаті частка справді творчої діяльності на підприємствах відповідно зростає.

2) Цифровізація дозволяє підприємствам набувати нового активу: дані. Особливістю інформаційних активів є те, що їхня вартість найбільш схильна до “судження”, і їм важко визначити ринкову ціну, як іншим активам.

3) Цифровізація створює більш сприятливе середовище для корпоративної інноваційної діяльності. Цифрові засоби уможливили для багатьох інноваційних видів діяльності, які спочатку вимагали великих інвестицій в експерименти, мати простішу, легку у використанні та недороге віртуальне експериментальне середовище.

Цифрова трансформація - це не просто оцифрування, а використання цифрових технологій та інноваційних способів вирішення існуючих проблем. Рішення на основі цифрових технологій, що використовуються в цьому процесі, можуть мати різні форми та впливи залежно від стратегічного позиціонування тем вирішення проблем та розвитку. Трансформація – це не просто допомога чи покращення існуючої системи, вона може навіть призвести до комплексних коригувань існуючих проблем [12].

Таким чином, цифрова трансформація не може бути досягнута одним проектом чи новою технологією. Для цього потрібна інноваційна система на основі платформи, яка інтегрує безліч технологій та різноманітні дані. При розробці політики необхідно приділяти більше уваги комбінаціям політик та їхнім зв'язкам один з одним. Деякі країни також включили концепцію цифрової трансформації до своїх політичних заходів. Наприклад, політика Японії “Суспільство 5.0” закликає до використання цифрових технологій для вирішення проблем соціальної трансформації; сингапурська “Розумна нація” використовує цифрові технології для сприяння національній трансформації. У рамках “Середньо- та довгострокових комплексних заходів щодо створення інтелектуального інформаційного суспільства, здатного впоратися з четвертою промисловою революцією”, Південна Корея реалізує цифрову трансформацію та розвиток з погляду промислової та економічної трансформації. Загалом сфера дії цих політик охоплює розробку цифрових додатків у всіх аспектах життя суспільства загалом, таких як традиційні виробничі галузі, сфера послуг, державні послуги тощо; однак через різні видіння та цілі трансформації, переслідуювані країнами, можна також спостерігати відмінності в темах трансформації та відповідних конотаціях [13].

Цифрова політика Сінгапура Service 4.0

Уряд Сінгапуру висунув ініціативу “Розумна нація” у 2014 році, в основному просуваючи національну трансформацію за трьома напрямками: цифрова економіка, цифровий уряд та цифрове суспільство. Щодо цифрового уряду, Сінгапур запропонував план розвитку цифрового уряду, спрямований на сприяння цифровій трансформації всієї державної установи, яка знаходиться у віданні Групи з розвитку розумної нації та цифрового уряду (SNDGG). Два інших – це План цифрової готовності та Рамкова програма дій у галузі цифрової економіки, які переважно знаходяться у віданні Міністерства зв'язку та інформації (MCI). План цифрової готовності в першу чергу спрямований на трансформацію всього суспільства Сінгапуру, наголошуючи, що громадяни також повинні мати достатню цифрову грамотність, щоб адаптуватися до соціального розвитку в цифрову епоху. Рамкова програма дій щодо розвитку цифрової економіки спрямована на цифровізацію галузей та активно спрямовує трансформацію різних галузей з метою адаптації до розвитку цифрової епохи. Крім того, задіяно три основні елементи просування, у тому числі: мережну безпеку, дані та кадрові ресурси, а також розвиток людських ресурсів.

В цілому, бачення Сінгапуру як “розумної нації” означає, що кожна галузь, бізнес та державна установа повинні прискорити виконання завдань із цифровізації, а громадяни та спільноти повинні мати цифрову грамотність, щоб перетворити впровадження цифрового розвитку на загальнонаціональний рух. Ініціатива Service 4.0 – це нова політика, запропонована для впровадження концепції цифрової трансформації галузей. Це відповідь уряду Сінгапуру на Дорожню карту технологій у сфері послуг та цифрової економіки. Вона спрямована на те, щоб допомогти

компаніям легше використовувати нові технології та створювати нові цифрові можливості для використання майбутніх можливостей розвитку послуг, реалізації бачення Service 4.0 та створення технологічної рушійної сили для економічного розвитку Сінгапуру у найближчі 3–5 років. Управління розвитку інфокомунікаційних медіа Сінгапуру (IMDA) запропонувало концепцію послуг наступного покоління, яка потребує використання нових технологій для надання наскрізних, безперервних, чуйних та прогнозованих послуг для задоволення потреб клієнтів [14].

Мета IMDA з розвитку Service 4.0, окрім підкреслення того, що послуги задовольняють попит, створюють нову цінність та високу продуктивність, а також створюють та зміцнюють можливості працевлаштування, також має дві характеристики, які відрізняються від минулих розробок. Одна з них - збільшення використання нових технологій, а інша - створення екосистеми, яка може забезпечити співіснування великих і малих підприємств. З погляду розширення використання нових технологій, йдеться не лише про просте впровадження конкретних нових технологій для використання, а й необхідність розпочати з фундаментальних реформ; це означає, що підприємствам необхідно перейти від традиційних архітектур розробки програмного забезпечення до хмарних архітектур, що надають програми або послуги; Service 4.0 називає цю архітектуру Cloud Native Architecture. Основна мета – спростити для підприємств впровадження нових технологій, забезпечивши при цьому економічну ефективність та масштабованість, що допоможе підприємствам більш гнучко задовольняти потреби клієнтів.

Чому ця трансформація є важливою? Це означає, що спосіб роботи сфери послуг у майбутньому зазнає фундаментальних змін. Основна причина полягає в тому, що, коли компанії перейдуть на хмарну архітектуру, метод закупівлі обладнання, програмного забезпечення та нових технологій буде змінено на модель закупівель модульних пакетів (компонентних послуг). Виходячи з потреб у наданні послуг, модулі систем обслуговування з різними функціями можуть бути поєднані з ринку для створення необхідних рішень на основі потреб компанії, що також може дозволити компаніям швидко реагувати на потреби клієнтів. Наприклад, зіткнувшись із значним тимчасовим зростанням попиту, можна швидко розширити та мобілізувати необхідні ресурси. У порівнянні з традиційними моделями він більш гнучкий та економічно ефективний. Проте міжнародний досвід показує, що підприємствам непросто перейти на хмарну архітектуру. Існують дві основні причини: одна з них – висока вартість впровадження, а інша - складність організаційної реформи, наприклад відсутність спеціальних ІТ-навичок для розробки та управління хмарною архітектурою [15].

Інформаційна, постінформаційна, цифрова, алгоритмічна, культура

Інформаційна культура – це сукупність знань, навичок і цінностей, пов'язаних із створенням, збереженням, передачею та аналізом інформації. У філософському аспекті вона відображає епоху, в якій інформація стає основним ресурсом розвитку суспільства, а знання – ключовим фактором соціального прогресу. Інформаційна культура формує нові етичні й когнітивні норми, змінюючи спосіб пізнання та взаємодії з реальністю, рівень розвитку суспільства, пов'язаний із вмінням працювати з інформацією.

Постінформаційна культура – це наступний етап розвитку суспільства, коли інформація перестає бути ключовим фактором і стає лише одним із елементів складніших систем взаємодії, де пріоритет віддається глибокому розумінню, критичному мисленню, штучному інтелекту та новим формам свідомості. З філософської точки зору, постінформаційна культура виходить за межі класичного раціоналізму, акцентуючи увагу на інтеграції знання, емоційного інтелекту та машинного мислення культури майбутнього, де інформація вже не головний ресурс, а акцент зміщується на її осмислення та інтеграцію [16].

Цифрова культура – це спосіб існування людини у світі цифрових технологій, інтернету, соціальних мереж і штучного інтелекту. взаємодії людини з цифровим світом, що включає технології, алгоритми, соціальні мережі, цифрову комунікацію та нові форми творчості. Філософськи цифрова культура символізує перехід до нової онтології, де реальність доповнюється віртуальними та змішаними середовищами, а традиційні межі між матеріальним і нематеріальним світом розмиваються. Вона також піднімає питання цифрової етики, правди в епоху постправди та ролі людини в світі алгоритмі, включає весь спектр цифрового світу, від взаємодії у соцмережах до віртуальної реальності. Таким чином, ці три типи культури відображають еволюцію суспільного розвитку від домінування інформації до її трансформації та глибшої інтеграції з цифровим світом.

Так, між *цифровою та алгоритмічною культурою* є суттєва різниця, хоча вони взаємопов'язані. *Цифрова культура* – це ширше поняття, яке охоплює всі аспекти взаємодії людини з цифровими технологіями. Вона включає цифрову комунікацію, соціальні мережі, кіберпростір, віртуальну та доповнену реальність, а також цифрове мистецтво, цифрову етику та права. Цифрова культура формується завдяки можливості кожного створювати, ділитися та обробляти інформацію у цифровому середовищі.

Алгоритмічна культура – це більш вузьке поняття, яке стосується впливу алгоритмів на суспільство, культуру та спосіб мислення. Вона відображає те, як алгоритми керують контентом у соцмережах, визначають результати пошуку, автоматизують прийняття рішень та навіть впливають на творчість. В алгоритмічній культурі людина взаємодіє з реальністю не лише через цифрові

технології, а й через алгоритмічні системи, які структурують інформацію та нав'язують певні моделі поведінки, показує вплив алгоритмів на прийняття рішень, споживання контенту та формування соціальних відносин, фокусується на тому, як алгоритми формують наші знання, рішення та культурні практик [17].

Висновки. Під так званим “цифровим” як соціальним феноменом маються на увазі цифрові технології, такі як штучний інтелект (ІІ), віртуальна реальність (VR), блокчейн, великі дані, Інтернет речей, 5G та інші інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ), які компанії можуть використовувати для підвищення операційної ефективності та якості обслуговування клієнтів, а також використовувати їх для трансформації.

Інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ) відіграють ключову роль у цифровій трансформації сучасного суспільства. Вони змінюють способи комунікації, освіти, економічної діяльності та навіть політичного устрою. Соціально-філософський аналіз цього явища дозволяє усвідомити не лише технічні аспекти, а й глибокі соціокультурні зміни, що відбуваються під впливом цифрових технологій. Інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ) відіграють ключову роль у цифровій трансформації сучасного суспільства. Вони змінюють способи комунікації, освіти, економічної діяльності та навіть політичного устрою. Соціально-філософський аналіз цього явища дозволяє усвідомити не лише технічні аспекти, а й глибокі соціокультурні зміни, що відбуваються під впливом цифрових технологій. Розвиток соціальних мереж, месенджерів та інших платформ спростили комунікацію, водночас створивши виклики, такі як дезінформація, кібербулінг та цифрове розшарування суспільства. ІКТ сприяють автоматизації, розвитку електронної комерції та нових бізнес-моделей, що змінюють традиційні уявлення про працю та зайнятість. Дистанційне навчання, онлайн-курси, цифрові бібліотеки та штучний інтелект у навчанні відкривають нові можливості для освіти, але водночас породжують ризики нерівного доступу до якісного навчання. Цифрові технології впливають на демократичні процеси, даючи можливість громадянам брати активнішу участь у політичному житті через електронні голосування, петиції, а також нові форми політичного активізму.

Практичне значення цифрової трансформації сприяє оптимізації управлінських процесів – розвиток електронного урядування та цифрових послуг для громадян; підвищення якості життя – впровадження “розумних” технологій у міську інфраструктуру; появі нових можливостей працевлаштування – розвиток віддаленої роботи та фрілансу. ІКТ є потужним чинником цифрової трансформації суспільства, що впливає на всі сфери життя. Важливо забезпечити збалансований розвиток технологій, враховуючи етичні, соціальні та економічні аспекти, щоб досягти гармонійного та інклюзивного цифрового майбутнього. Цифрова трансформація – це використання цифрових технологій, які допомагають компаніям досягти загальних змін у довгострокових напрямках свого бізнесу та операційних моделях. У процесі трансформації метою є інноваційна трансформація, а засобом цифрові технології.

Список використаних джерел:

1. Бугайчук, О 2024, ‘Філософські засади цифрової стратегії організації: аксіологічні, онтологічні, герменевтичні підходи’, *Humanities studies: Collection of Scientific Papers*, ed. V. Voronkova, Zaporizhzhia : Publishing house “Helvetica”, 19 (96), с. 9–18.
2. Бутченко, Т & Сорокіна, О 2024, ‘Актуалізація філософських засад інформаційної свідомості як виклик сучасності’, *Humanities studies : Collection of Scientific Papers*, ed. V. Voronkova, Zaporizhzhia : Publishing house “Helvetica”, 18 (95), с. 24–31.
3. Воронкова, ВГ, Нікітенко, ВО & Кивлюк, ОП 2024, ‘Філософія штучного інтелекту у контексті викликів, можливостей та змін’, *Modern innovative strategies in education and science : collective monograph*, Compiled by V. Shpak; Chairman of the Editorial Board S. Tabachnikov, Sherman Oaks, California : GS Publishing Services, с. 90-103.
4. Воронкова, В, Нікітенко, В & Кивлюк, О 2024, ‘Цифрова освіта у добу штучного інтелекту: філософські аспекти суспільних змін’, *Theoretical and practical research in 2024 : collective monograph*, Compiled by V. Shpak; Chairman of the Editorial Board S. Tabachnikov. Sherman Oaks, California : GS Publishing Services, с. 127-136.
5. Глазунов, В, Масю, Г & Краснокутський О 2024, ‘Російсько-українська міждержавна війна: філософсько-комунікативний контекст’, *Humanities studies: Collection of Scientific Papers*, ed. V. Voronkova, Zaporizhzhia : Publishing house “Helvetica”, 20 (97), с. 31–38. doi: <https://doi.org/10.32782/hst-2024-20-97-03>
6. Кивлюк, ОП, Воронкова, ВГ & Нікітенко, ВО 2024, ‘Філософія комунікаційної парадигми постінформаційного суспільства: виклики і перспективи розвитку’, *Contemporary ukrainian science: theoretical and practical achievements : collective monograph*, Compiled by V. Shpak; Chairman of the Editorial Board S. Tabachnikov. Sherman Oaks, California : GS Publishing Services, с. 138-154.
7. Кивлюк, О, Гарбар, Г, Пунченко, О, Арабаджієв, Д & Андрукайтене, Р 2024, ‘Філософія сталого розвитку в умовах цифрової трансформації як основа збалансованого економічного зростання, соціального добробуту та екологічної стійкості’, *Humanities studies: Collection of Scientific Papers*, ed. V. Voronkova, Zaporizhzhia: Publishing house “Helvetica”, 21 (98), с. 45–54.
8. Козловець, М 2024, ‘Технології штучного інтелекту та їх вплив на буттєвість людини’, *Humanities studies: Collection of Scientific Papers*, ed. V. Voronkova, Zaporizhzhia : Publishing house “Helvetica”, 19 (96), с. 55–66. <https://doi.org/10.32782/hst-2024-19-96-06>
9. Крупа, АГ 2022, ‘Машинне навчання і штучний інтелект як чинники удосконалення інформаційно-комп’ютерних технологій’, *Актуальні проблеми сучасної філософії та науки: виклики сьогодення: зб. наук.*

- праць, редкол. Козловець, МА, Горохова, ЛВ, Чаплінська, ОВ та ін., Житомир: Видавничий центр ЖДУ імені Івана Франка, с. 99-102.
10. Крупа, АГ 2022, 'Місце і роль чат-ботів у цифровому суспільстві', *Економіко-правові та соціально-технічні напрями еволюції цифрового суспільства: матеріали міжнародної науково-практичної конференції: у 2 т.* Том 2, Дніпро: Університет митної справи та фінансів, с. 443-445.
 11. Мар'єнко, ВЮ 2023, 'Вплив інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) на розвиток суспільства, людини, техніки: соціально-філософський аналіз', *Освітній дискурс: збірник наукових праць*, голов. ред. Кивлюк, ОП, Київ : ТОВ "Науково-інформаційне агентство "Наука-технології-інформація", Випуск 47 (12), с. 61-72.
 12. Масюк, ОП 2024, 'Вплив інформаційно-комунікаційних технологій на цифровізацію суспільства в умовах російсько-української війни', *Humanities studies: Collection of Scientific Papers*, ed. V. Voronkova, Zaporizhzhia: Publishing house "Helvetica", 21 (98), с. 55-62.
 13. Nikitenko, V, Andriukaitiene, R & Puchenko, O 2019, 'Formation of sustainable digital economical concept: challenges, threats, priorities', *Humanities Studies*, Випуск 1 (78), с. 140-153.
 14. Поліщук, О & Поліщук, О 2024, 'Освіта в умовах діджиталізації та глобалізації', *Humanities studies: Collection of Scientific Papers*, ed. V. Voronkova, Zaporizhzhia : Publishing house "Helvetica", 20 (97), с. 186-192.
 15. Сорокіна, О 2024, 'Вплив ШІ на трансформацію життя сучасної людини', *Humanities studies: Collection of Scientific Papers*, ed. V. Voronkova, Zaporizhzhia : Publishing house "Helvetica", 21 (98), с. 110-115.
 16. Череп, АВ, Воронкова, ВГ, Череп, ОГ & Нікітенко, ВО 2024, 'Штучний інтелект як інструмент забезпечення екологічної безпеки та сталого розвитку', *Ukrainian science and education in the conditions of European integration : collective monograph*, Compiled by V. Shpak; Chairman of the Editorial Board S. Tabachnikov. Sherman Oaks, California : GS Publishing Services, с. 39-54.
 17. Утуж, І & Коноваленко, О 2024, 'Сутність, атрибути та модули соціальної сингулярності', *Humanities studies: Collection of Scientific Papers*, ed. V. Voronkova, Zaporizhzhia: Publishing house "Helvetica", 21 (98), с. 131-140.

References:

1. Buhaichuk, O 2024, 'Filosofski zasady tsyfrovoy stratehii orhanizatsii: aksiolohichni, ontolohichni, hermenevtychni pidkhody (Philosophical foundations of the organization's digital strategy: axiological, ontological, hermeneutical approaches)', *Humanities studies: Collection of Scientific Papers*, ed. V. Voronkova, Zaporizhzhia : Publishing house "Helvetica", 19 (96), с. 9-18.
2. Butchenko, T & Sorokina, O 2024, 'Aktualizatsiia filosofskykh zasad informatsii-noi svidomosti yak vyklyk suchasnosti (Actualization of the philosophical foundations of information consciousness as a challenge of our time)', *Humanities studies : Collection of Scientific Papers*, ed. V. Voronkova, Zaporizhzhia : Publishing house "Helvetica", 18 (95), с. 24-31.
3. Voronkova, VH, Nikitenko, VO & Kyvliuk, OP 2024, 'Filosofia shtuchnoho intelektu u konteksti vyklykiv, mozhlyvostei ta zmin (Philosophy of artificial intelligence in the context of challenges, opportunities and changes)', *Modern innovative strategies in education and science : collective monograph*, Compiled by V. Shpak; Chairman of the Editorial Board S. Tabachnikov, Sherman Oaks, California : GS Publishing Services, с. 90-103.
4. Voronkova, V, Nikitenko, V & Kyvliuk, O 2024, 'Tsyfrova osvita u dobu shtuchnoho intelektu: filosofski aspekty suspilnykh zmin (Digital education in the age of artificial intelligence: philosophical aspects of social change)', *Theoretical and practical research in 2024 : collective monograph*, Compiled by V. Shpak; Chairman of the Editorial Board S. Tabachnikov. Sherman Oaks, California : GS Publishing Services, с. 127-136.
5. Hlazunov, V, Masiu, O & Krasnokutskiyi O 2024, 'Rosiisko-ukrainska mizhderzhavna viina: filosofsko-komunikatyvnyi kontekst (The Russian-Ukrainian interstate war: philosophical and communicative context)', *Humanities studies: Collection of Scientific Papers*, ed. V. Voronkova, Zaporizhzhia : Publishing house "Helvetica", 20 (97), с. 31-38.
6. Kyvliuk, OP, Voronkova, VH & Nikitenko, VO 2024, 'Filosofia komunikatsiinoi paradyhmy postinformatsiinoho suspilstva: vyklyky i perspektyvy rozvytku (Philosophy of the communication paradigm of the post-information society: challenges and prospects for development)', *Contemporary ukrainian science: theoretical and practical achievements : collective monograph*, Compiled by V. Shpak; Chairman of the Editorial Board S. Tabachnikov. Sherman Oaks, California : GS Publishing Services, с. 138-154.
7. Kyvliuk, O, Harbar, H, Puchenko, O, Arabadzhiev, D & Andriukaitene, R 2024, 'Filosofia staloho rozvytku v umovakh tsyfrovoy transformatsii yak osnova zbalanso-vanoho ekonomichnoho zrostantia, sotsialnoho dobrobutu ta ekolohichnoi stiikosti (Philosophy of sustainable development in the context of digital transformation as a basis for balanced economic growth, social well-being and environmental sustainability)', *Humanities studies: Collection of Scientific Papers*, ed. V. Voronkova, Zaporizhzhia: Publishing house "Helvetica", 21 (98), с. 45-54.
8. Kozloveets, M 2024, 'Tekhnolohii shtuchnoho intelektu ta yikh vplyv na buttievist liudyny (Artificial intelligence technologies and their impact on human existence)', *Humanities studies: Collection of Scientific Papers*, ed. V. Voronkova, Zaporizhzhia : Publishing house "Helvetica", 19 (96), с. 55-66. <https://doi.org/10.32782/hst-2024-19-96-06>
9. Krupa, AH 2022, 'Mashynne navchannia i shtuchnyi intelekt yak chynnyky udoskonalennia informatsiino-kompiuternykh tekhnolohii (Machine learning and artificial intelligence as factors of improvement of information and computer technologies)', *Aktualni problemy suchasnoi filosofii ta nauky: vyklyky sohodennia: zb. nauk. prats, redkol. Kozlovets, MA, Horokhova, LV, Chaplinska, OV ta in., Zhytomyr: Vydavnychyj tsentr ZhDU imeni Ivana Franka*, с. 99-102.
10. Krupa, AH 2022, 'Mistse i rol chat-botiv u tsyfrovomu suspilstvi (The place and role of chatbots in the digital society)', *Економіко-правові та соціально-технічні напрями еволюції цифрового суспільства: матеріали міжнародної науково-практичної конференції: у 2 т.* Том 2, Дніпро: Університет митної справи та фінансів, с. 443-445.
11. Marienko, VIu 2023, 'Vplyv informatsiino-komunikatsiinykh tekhnolohii (ІКТ) на розвиток суспільства, людини, техніки: соціально-філософський аналіз (The impact of information and communication technologies (ICT) on the development of society, man, technology: socio-philosophical analysis)', *Osvitnii dyskurs: zbirnyk naukovykh prats,*

- holov. red. Kyvliuk, OP, Kyiv : TOV "Naukovo-informatsiine ahentstvo "Nauka-tehnolohii-informatsiia", Vypusk 47 (12), c. 61-72.
12. Masiuk, OP 2024, 'Vplyv informatsiino-komunikatsiinykh tekhnolohii na tsyfrovizatsiiu suspilstva v umovakh rosiisko-ukrainskoi viiny (The impact of information and communication technologies on the digitalization of society in the context of the Russian-Ukrainian war)', *Humanities studies: Collection of Scientific Papers*, ed. V. Voronkova, Zaporizhzhia: Publishing house "Helvetica", 21 (98), c. 55–62.
 13. Nikitenko, V, Andriukaitiene, R & Puchenko, O 2019, 'Formation of sustainable digital economical concept: challenges, threats, priorities', *Humanities Studies*, Vypusk 1 (78), c. 140-153.
 14. Polishchuk, O & Polishchuk, O 2024, 'Osvita v umovakh didzhytalizatsii ta hlobaliza-tsii (Education in the context of digitalization and globalization)', *Humanities studies: Collection of Scientific Papers*, ed. V. Voronkova, Zaporizhzhia : Publishing house "Helvetica", 20 (97), c. 186–192.
 15. Sorokina, O 2024, 'Vplyv ShI na transformatsiiu zhyttia suchasnoi liudyny (The impact of AI on the transformation of modern human life)', *Humanities studies: Collection of Scientific Papers*, ed. V. Voronkova, Zaporizhzhia : Publishing house "Helvetica", 21 (98), c. 110–115.
 16. Cherep, AV, Voronkova, VH, Cherep, OH & Nikitenko, VO 2024, 'Shtuchnyi intelekt yak instrument zabezpechennia ekolohichnoi bezpeky ta staloho rozvytku (Artificial intelligence as a tool for ensuring environmental safety and sustainable development)', *Ukrainian science and education in the conditions of European integration : collective monograph*, Compiled by V. Shpak; Chairman of the Editorial Board S. Tabachnikov. Sherman Oaks, California : GS Publishing Services, c. 39-54.
 17. Utiuzh, I & Konovalenko, O 2024, 'Sutnist, atrybuty ta modusy sotsialnoi synhuliar-nosti (The essence, attributes and modes of social singularity)', *Humanities studies: Collection of Scientific Papers*, ed. V. Voronkova, Zaporizhzhia: Publishing house "Helvetica", 21 (98), c. 131–140.

Прорецензовано / Reviewed

11.12.2024

Рекомендовано до друку / Recommended for publication

24.12.2024

DOI 10.33930/ed.2019.5007.52(1-2)-8

УДК 316.7:17.021.4-043.86

СОЦІУМ ЯК ФАКТОР ОСОБИСТІСНОГО РОЗВИТКУ: ХИТКИЙ БАЛАНС ПЕРСПЕКТИВ ТА ЗАГРОЗ

А. О. Сливінський

Анотація.

Актуальність теми дослідження. Однією з характерних і визначальних ознак нашої сучасності є прискорення процесів соціальної динаміки в усіх сферах життєдіяльності. За таких умов і обставин відчутно актуалізується аспект конкурентних переваг одних соціумів над іншими. Аспект конкурентних переваг має чимало складових, однак в усіх ієрархіях смислів і значень ключові позиції відводяться фактору особистісного розвитку, який визначає рівень як індивідуальної, так і суспільної капіталізації.

Постановка проблеми. У соціальній філософії та філософії історії аксіоматичний статус має теза про те, що перспективи розвитку суспільства визначаються сукупністю особистісного розвитку його членів. За логікою речей суспільство повинно бути зацікавленим у максимальному особистісному розвитку своїх членів. Але наскільки часто ви натрапляли на такий стан речей? Чому він є радше винятком із правил, аніж самим правилом? Можливо, щось не так із логікою? А може те, що ми тривалий час вважали аксіомою, насправді є теоремою чи гіпотезою?

Зрештою, має право на існування ще одне припущення: фундаментальна проблема пов'язана з тим, що суспільство володіє умовною суб'єктністю – в тому сенсі, що, навіть усвідомлюючи свої інтереси, воно не в змозі їх забезпечити на практиці, оскільки змушене вдаватися до послуг посередників в особі політико-управлінської вертикалі, яка завжди маніфестує дотримання інтересів суспільства, але з різних причин не завжди реалізовує оприлюднені маніфести на практиці.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У процесі дослідженнями нами було акцентовано увагу на роботах: Бондаренко Н., Гоцалюк А., Гурківської А., Левчук І., Самчука З., Рафальського О. та інших українських вчених.

Міжнародний аспект даної проблематики розглянуто через призму робіт: Cosentino G., Fluck M., Ford D., Fromm E., Fuller S. & Kivisto P. і т.д.

Постановка завдання. Цільовим орієнтиром даного дослідження є аналіз причинно-наслідкових зв'язків, які визначають наявність труднощів і перешкод, що виникають на шляху особистісного розвитку з часів античності й мають виразне ілюстративне продовження в епоху інформаційного суспільства.

Виклад основного матеріалу. В статті висвітлюються філософські питання соціуму як фактору особистого розвитку починаючи з античності і до нині. Аналізується поняття соціалізації, виділяються